

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum unus angelus alii possit loqui, ita quòd alii locutionem eius non
percipient.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QUESTIONE IX. DE COGNIT. SCIEN. ANG. ART. VI. & VII.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod glossa illa loquitur de locutione adiuncta illuminationi.

AD SECUNDUM dicendum, quod angelus loquens nihil facit in angelo, cui loquitur; sed sit aliquid in angelo ipso loquente, & ex hoc ab alio cognoscitur modo prius dicto, unde non oportet etiam quod loquens aliquid infundat ei cui loquitur. Et per hoc patet solutio ad tertium.

AD QUARTUM patet responsio ex dictis.

AD QUINTUM dicendum, quod angelus cuiusquis loquitur fit actu cognoscens de potentia cognoscente, non per hoc quod ipse reducatur de potentia in actu, sed per hoc quod ipse angelus loquens reducit scilicet de potentia in actu, dum facit se in actu perfecto aliquius formae secundum ordinem ad alterum.

AD SEXTUM dicendum, quod doctrina est propria de his, quibus perficitur intellectus, hoc autem quod unus angelus cognoscit cognitionem alterius non pertinet ad perfectionem intellectus eius: sicut nec pertinet ad perfectionem intellectus mei, quod cognoscam res absentes quae ad me non pertinent.

ARTICULUS VI.

Vtrum ad hoc unus angelus alij loquatur, requiratur determinata localis distans.

SEXTO queritur, vtrum requiratur determinata distantia localis ad hoc, quod unus angelus alij loquatur, & vt quod sic, quia ubique requiriatur accessus & recessus, necessaria est determinata distantia: sed angelii accidentes ad alterum & discendentes, sibi suos sensus mutuo conspicunt, ut Maximus dicit super 6. cap. Cael Hierar. ergo &c.

¶ 2 Prat. Secundum Damas. angelus vbi operatur, ibi est: si igit alterius angeli loquitur, oportet quod sit vbi est ille cui loquitur, & sic requirit determinata distantia.

¶ 3 Prat. Ista 6. dicitur, quod alter clamabat ad alterum: sed locutio clamola non habet locum, nisi propter distansam eius cui loquitur, ergo videt quod distantia impedit locutionem angeli.

¶ 4 Prat. Locutio oportet quod deferatur a loquente in audiente, & hoc non potest, nisi sit localis distantia inter loquentem angelum & audiendum: quia locutio spiritualis per medium corporale non deferatur, ergo distantia localis locutionem angelii impedit.

¶ 5 Prat. Anima Petri si esset hic, cognoscet ea quae hic aguntur, cum autem est in celo non cognoscit, unde Isa. 16. super illud, Abraham nesciuit nos, dicit glo. Aug. nesciunt mortui, etiam sancti, quid agant vivi, etiam eorum filii, ergo distantia localis impedit animam beatam cognitionem, eadem ratione angelii locutionem.

SED CONTRA est, quod maxima distantia est inter Paradisum & Infernum: sed illi mutuo se inspicunt maxime ante diem iudicii, vt patet per illud quod h[ab]et Luca 16. de Lazar[us] & diuite, ergo nulla distantia localis impedit animam separata cognitionem, & similiter nec angelus, & eadem ratione nec locutionem.

RESPON. Dicendum, quod actio sequitur modum agentis, & ideo illa quod corporalia & sensualia sunt, corporaliter & sensualiter agunt: quod vero sunt spiritualia, non nisi spiritualiter agunt, unde, cum angelus in quantum est intelligens nullo modo sit sensualis, actio intellectus ipsius nullo modo proportione haberet situ, & ioh. cu[m] locutio sit operatio intellectus ipsius, nihil facit ad ea propinquitas vel distantia locutio, & sic aequaliter ad propinquum vel remoto angelus locutionem angelique, illo modo quo angelos in loco esse dicimus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod accessus illi & recessus non est intelligens secundum locum, sed secundum confectionem ad alterum.

AD SECUNDUM dicendum, quod cum dicuntur angelus est vbi operatur, intelligendum est de operatione, quam circa aliquod corpus agit, que quidem operatio sensualis est ex parte eius in quod terminatur locutio autem angelii non est talis operatio, sed ratio non sequitur.

AD TERTIUM dicendum, quod clamor illi quo Seraphim clamatis docuntur, designat magnitudinem eorum, quae loquerantur, scilicet viratatem elementorum & trinitatem personarum dicentes, sanctus &c.

AD QUARTUM dicendum, quod angelus ad quem sit locutio, ut dictum est, non recipiat aliquid a loquente, sed perspectivam, quas penes se habet, & cum angelum & locutionem eius cognoscit, unde non oportet ponere aliquod medium per quod defecatur aliquid ab uno in alterum.

AD QUINTUM dicendum, quod Ang. loquitur ex cognitione naturali animalium per quam eum facit non postulant cognoscere quae hic aguntur, sed virtute gloriae ea cognoscunt, ut expresse dicit Greg. in Mor. expontens illud Job. Sic tamen nobis Iesus sine ignorantibus, non intelligit: sed angelus habet naturalem cognitionem magis elevarum quam animarum, unde non est simile de angelo & anima.

ARTICULUS VII.

H[ab]et vnius angelus possum alij loqui, ita quod alij locutione eius non percipiatur.

SEPTIMO queritur, utrum vnius angelus possit alij loqui, ita quod alij locutione eius non percipiantur.

¶ 1 Prat. loqui, ita quod alij locutione eius non percipiantur, & videtur quod non ad locutionem enim nullatenus requiritur, quam intelligibilis species de conuersione ad alterum: sed species illa & conuersio sunt cognoscuntur ab uno angelo, ita & ab alio ergo locutio vnius angelii a qualiter ab omnibus percipitur.

¶ 2 Prat. Ei de multis vnius angelus ad omnes angelos loquitur, si ergo alij angelus cognoscit locutionem, qua alij angelus loquitur ei, eadem ratione cognoscet locutionem quae idem angelus alij loquitur.

¶ 3 Prat. Quicunque intuetur aliquem angelum, percipit speciem eius, qui intelligit, & locutio eius angelii scivit semper intuetur, ergo vnius angelus semper cognoscit locutionem alterius, sive alij, sive alterius loquatur.

¶ 4 Prat. Si alij homo loquitur, aequaliter audiret ab omnibus qui ei aequaliter appropinquant, nullus deficitus ex parte audiens, ut ipse si deficit in auditu, sed quodque alius angelus est propinquior alio angelio loquenti, quam ille ad quem loquitur secundum ordinem naturae, vel etiam secundum locum, ergo non solum auditur ab eo ad quem loquitur.

SED CONTRA. Inconveniens est dicere quod nos.

K[ontra] quid possimus quod angelus non possit, sed homo poterit concepcionis cordis sui alterius intimaretur quod.

¶ 1 Prat. Isto quod angelus non possit, sed homo alij absconditum remaneat, ergo & angelus poterit.

RESPON. Dicendum, quod sic ut ex paucis partibus hoc ipsum cognitionis vnius angelii in cognitione alterius venit per modum cum scilicet spiritualis locutionis, angelus sit in actu alicuius speciei, non solum in determinate ordine, sed alio & hoc in proportione habent, lura est angelii loqueris. Ea autem que sunt voluntatis, non oportet quod eodem modo se habeant ad actionem, sed secundum modum a voluntate primum, & id locutio secunda non aequaliter le habebit ad actionem.

angelos, sed secundum quod voluntas angelii determinabit, unde si angelus fiat per propriam voluntatem in actu aliquius speciei secundum intellectum in ordine ad unum tantum angelum, percipiet ab illo uno tantum eius locum. si vero in ordine ad plures, percipiet a pluribus.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd in locutione nō requiritur conuersio vel directio quasi cognita, sed quasi cognitionem faciens, unde ex hoc ipso, quod unus angelus ad alterum conuerterit, illa conuersio facit eum cognoscere alterius angeli cogitationē.

AD SECUNDUM dicendum, quod in generali est unus nutritus, quo ad omnes unus loquitur: sed in speciali sunt tot nutritus quot sunt conuersiones ad diversos. unde unusquisque cognoscit secundum nutrum ad se factum.

AD TERTIUM dicendum, quod quāmuis unus angelus alterum intueatur, non tamen oportet quod speciem prout ea actu aliud cogitat, videat, nisi ille angelus conuertatur ad eum.

AD QUARTUM dicendum, qd locutio humana movere auditum actione, qua est per necessitatem naturae, quia impellendo aerem vsque ad aurē: sed hoc modo, non est in locutione angelii, ut dictum est, sed totum dependet ex voluntate angelii loquens.

QV AEST I O X.

De mente.

In tredecim articulos diuisa.

¶ Primò queritur, Vtrum mens prout est in ea imago Trinitatis, sit essentia animæ, vel aliqua potentia eius.

¶ Secundò, Vtrum in mente sit memoria.

¶ Tertiò, Vtrum memoria distinguantur ab intelligentia, sicut potentia a potentia.

¶ Quartò, Vtrum mens cognoscat res materiales.

¶ Quintò, Vtrum mens nostra possit cognoscere materialia in singulari.

¶ Sextò, Vtrum mens humana accipiat cognitionem a sensibus.

¶ Septimò, Vtrum in mente sit imago Trinitatis, secundum quod materialia cognoscit non solum secundum quod cognoscit æternam.

¶ Octauò, Vtrum mens se ipsam per essentiam cognoscit, aut per aliquam speciem.

¶ Nonò, Vtrum anima cognoscit habitus in ipsa existentes per essentiam suam, vel per aliquam similitudinem.

¶ Decimo, Vtrum aliquis possit scire se habere charitatem.

¶ Undecimò, Vtrum mens aliqua in statu via posse videre Deum per essentiam.

¶ Duodecimò, Vtrum Deum esse per se sit notum menti humanae, sicut prima principia demonstrationis, quæ non possunt cogitari non esse.

¶ Tertiodecimò, Vtrum per naturalem rationem cognosci possit trinitas personarum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum mens, prout in ea est imago Trinitatis, sit essentia animæ, vel aliqua eius potentia.

QVAESTIO Est de mente, in qua est imago Trinitatis, & primo queritur, utrum mens, prout est in ea imago Trinitatis, sit essentia

A animæ, vel aliqua potentia eius. & videtur qd sit ipsa essentia animæ, quia Aug. dicit 9. de Trin. quod Cap. 4. circa mediu. ro. 3.

mens, & spiritus non relatu dicuntur, sed essentia demonstrantur; & non nisi essentiam animæ, ergo

mens est ipsa essentia animæ.

¶ 2 Præt. Diversa genera potentiarum aīe non inveniuntur, nisi in essentia sed appetituū, & intellectuū sunt diversa genera potentiarū aīe: ponuntur. n. in fine primi de aīa quinque genera cōmuni sima potentiarum anima. s. vegetarium, sensituū, appetituū, motiuū ēm locum, & intellectuū: cum ergo mens comprehendat in se appetituū, & intellectuū: quia in mente ponitur ad Aug. intellectuū, & voluntas, videtur quod nō sit mens aliqua potentia: sed ipsa essentia animæ.

¶ 3 Præt. Aug. n. de cīni. Dei dicit, qd nos sumus ad imaginē Dei, inquit, sumus, nouimus nō esse, & amamus vtrūque. In 9. vero de Trin. assignat imagi Cap. 4. de Trin. cap. 3. & 4. & sequ. tom. 1.

nē Dei in nobis finitū, mentis, & amorē, cum ergo amare sit actus amoris, & noscere sit actus notitiae, videtur quod esse sit actus mentis: sed esse est actus essentie, ergo mens est ipsa essentia animæ.

¶ 4 Præt. Eadē rōne inuenit mens in angelō, & in nobis: sed ipsa essentia Angelī est mens eius. Vnde Dio, frequenter nominat Angelos, diuinās vel intellectuāles mentes. ergo etiam, & mens nostra est ipsa essentia animæ.

¶ 5 Præt. Aug. dicit in 10. de Tri. qd memoria, & in tellingētia, & voluntas sunt una mēs, una cīentia, una vita, ergo sicut via ad essentia pertinet, ita & mens.

¶ 6 Præt. Accidens nō pōt est principium substantialis distinctionis: sed hō substantialiter distinguīt a brūtis in hoc quod habet mēs, ergo mēs nō est aliquod accidens: sed potentia aīe est proprietas eius ēm Aug. & sic est de genere accidentis. ergo

mens non est potentia: sed est ipsa essentia animæ.

¶ 7 Præt. Ab una potētia nō egrediuntur diversi actus ēm speciem: sed a mente egrediuntur diversi actus ēm speciem, scilicet memorari, intelligere, & vele, vt patet per Aug. ergo mens non est aliqua potētia animæ: sed ipsa essentia eius.

¶ 8 Præt. Una potētia nō est subiectū alteri potētiae: sed mēs est imaginis subiectū, qd cōsistit i tribus potētias: sed mēs nō est potētia: sed ipsa essentia aīe.

¶ 9 Præt. Nulla potētia coprēhendit in se plures potētias: sed mens comprēhendit intelligentiam, & voluntatem. ergo non est potentia: sed essentia.

SED CONTRA, Aīa nō habet alias partes, nisi suas potētias: sed mēs est quādā pars animæ superior, vt Aug. dicit in lib. de Trin. ergo mēs est potētia aīe.

¶ 2 Præt. Essentia aīe cōs est eminibus potentij, qd quia omnes in ea radicantur: sed mens non est cōmuni omnibus potentij, quia diuiditur contra sensum, ergo mens non est ipsa essentia animæ.

¶ 3 Præt. In cīentia animæ non est accipere supremum, & infimum: sed in mente est supremum, & infimum, diuidit enim Aug. mentem in superiorem, & inferiorem rationem. ergo mens est potētia animæ non essentia.

¶ 4 Præt. Aīa essentia est principium viuēdi: sed mēs non est principium viuēdi, sed intelligendi, ergo

mens non est ipsa essentia animæ, sed potētia eius.

¶ 5 Præt. Subiectum non p̄dicatur de accidente: sed mens p̄dicatur de memoriā, intelligentia & voluntate, quæ sunt in essentia animæ, sicut in subiecto.

¶ 6 Præt. Secundum August. in lib. de Trin. anima Lib. 12. c. 2. 3. & 4. 10.

Quæf. disp. S. Tho. Y 3 noa